

Плахотня Х.О.,ст.гр. ОНС-14-1д, науковий керівник- ст.. викладач Ільчук І.А.

АКТ ВАРШАВСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ПРО ТОЛЕРАНТНІСТЬ

Запорізька державна інженерна академія, кафедра філософії та суспільних наук

Внутрішню й зовнішню ситуацію Речі Посполитої у ХУІІ столітті слід визнати виразним проявом кризи не лише структур усієї польсько-литовської держави, втягнутої у вихор численних воєн, але й кризи функціонування засади толерантності. Нетолерантність у ХУІІ столітті – це факт вигнання аріан (польських братів) 1658 року на підставі сеймової ухвали. Претекстом були звинувачення «братів» у співпраці з протестантською Швецією, війська якої окупували значну частину Речі Посполитої у 1655 – 1656рр. Ситуація ще більше погіршилася на початку ХУІІ і першої половини ХУІІІ століть. 16 липня 1724 року в м. Торуні сталося заворушення між місцевими лютеранами й католиками, які закінчилися розгромом єзуїтського колегіуму. Створений королем Августом ІІ Веттіном суд присудив до смертної кари 9-х євангелістів та двох бургомістрів міста. Отже, рівень толерантності в публічному житті Речі Посполитої почав знижуватися, а римсько-католицька віра здобувати позиції панівної релігії. «Акт Варшавської конфедерації» проголошував: вічний мир між усіма християнськими релігіями: визнання, незалежно від віри, за всією шляхтою, міщанами і «людьми вільними» рівну опіку їхніх прав і привілеїв» [1. с .116]. Генриківські статті сформульовані під час першої вільної елекції у травні 1573 року і поданих на затвердження першому в історії Речі Посполитої елекційному королеві Генрикові Валуа (1573-1775рр.). В епоху елекційної монархії (1573 – 1764рр) кожен король-елект був зобов'язаний скласти присягу про дотримання тексту Генриківських статей, в тому числі і пункту про толерантність. Для нас важливо опис толерантності з точки зору нейтральності її описання. Вангліїськїмовїнаєвнїтрїслоєа: “toleration”, “tolerance” і “tolerationism”. Дехто намагається розвести їх так, аби вони відносилися до різних аспектів толерантності. Немає злагоди у слововжитку. Наприклад, Крік (Crick) пропонує позначати словом “tolerance” дію або практику толерантності, а терміном “toleration” – вчення про її необхідність, відмічаючи, при цьому, історичне передування “tolerance”.

Тим не менш, у звичному слововжитку “toleration” як раз і означає дію толерантності (або деяку схильність до того, аби бути толерантним).

Я дотримуюсь терміну “toleration” і похідних від нього форм “tolerate” (відноситися толерантно) і “tolerant” (толєрантний) (суб’єкт толєрантності) і “tolerator” (суб’єкт толєрантності). Я не використовую терміну “Tolerance”. Статті оксфордського словника при тлумаченні “toleration” і “tolerance» в деяких моментах перетинаються. Там же, де вони розходяться, я надаю перевагу у використанні терміну “toleration”, а не “tolerance”.

Так Рафаель пише, що “tolerance” «частіше використовується...якщо хочуть говорити про чисто фізичну або пасивну витривалість або опірність» (на цю відміну вказує і Кінг, але він вважає, що на нього можна не звертати уваги).

Крім того, Крік (Crick) найчастіше використовує “tolerance” для позначення здатності суспільства витримувати розбіжності: це застосування свідомо змодельовано ним за технічним значенням “tolerance” в Оксфордському Словнику – як «допустимого набору відхилень» у вазі або чіткості монет, або розмірів механізму, або його частин. Смысл цього уподібнення, як я вважаю, полягає в тому, що подібно до того, як механізм з невідповідним поршнем не стане функціонувати, так і суспільство, що допускає надмірне відхилення від своїх норм і практик, не виживе як суспільство.

Зрозуміло, є чимало досить цікавих питань про “tolerance”, про те, наскільки глибоку розбіжність або конфлікт може, насправді, витримати суспільство.

